

IV. TANULMÁNY

AZ ISTENI TERVBEN MEGHATÁROZOTT KORSZAKOK ÉS DISZPENZÁCIÓK^{1/3}

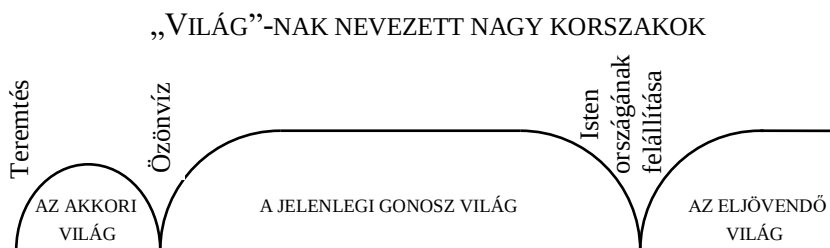
ISTENNEK TERVE MEGHATÁROZOTT ÉS RENDSZERES – A VILÁG
TÖRTÉNELMÉNEK HÁROM NAGY KORSZAKA – AZOKNAK JELLEGZETES
VONÁSAI – „A FÖLD ÖRÖKKÉ MEGMARAD” – A JÖVENDŐ VILÁG, AZ ÚJ
EGEK ÉS ÚJ FÖLD – E HÁROM NAGY KORSZAK FELOSZTÁSA – ISTEN
TERVÉNEK FONTOS VONÁSAI EKKÉPPEN SZEMLÉLTETVE – A
FELISMERT REND ÖSSZHANGOT TÁR FEL – AZ IGAZSÁG IGÉJÉNEK
HELYES FEJTEGETÉSE

Ahogy némelyek tudatlanságukban rosszul ítélik meg egy nagy építésznek és építőmesternek a szakértelmét és bölcsességét a befejezetlen munkája nyomán, hasonlóképpen most sokan tudatlanságukban helytelenül ítélik meg Istent a még be nem fejezett munkája alapján. De idővel, amikor el lesz távolítva a rossznak durva állványzata, amely az embernek fegyelmezésére volt megengedve, és amely végül is, az ő érdekében, le lesz győzve, és amikor a törmelék el lesz takarítva, Istennek **befejezett munkája** egyetemesen hirdetni fogja az Ő végtelen bölcsességét és hatalmát, és látható lesz, hogy az Ő tervei összhangban vannak dicsőséges jellemével.

Mivel Isten azt mondja nekünk, hogy egy jól meghatározott szándéka van, és hogy minden szándékát meg fogja valósítani, minket, mint gyermekeit, megillet az, hogy szorgalmasan megvizsgáljuk, melyek azok a tervek, hogy összhangban lehessünk azokkal. Figyeljük meg, hogy milyen határozottan jelenti ki Jehova a szándékainak változhatatlanságát: „Megesküdött a Seregek Ura: 'Úgy lesz, ahogyan elterveztem, az következik be, amit elhatároztam'... Mert a Seregek Ura végezte, és ki teszi azt erőtlenné?” „Én vagyok Isten, nincs más; Isten vagyok, nincs Hozzám hasonló... Tanácsom megáll, és

véghez viszem minden akaratomat... Nem csak szóltam, véghez is viszem, elterveztem, meg is cselekszem!” (Ésaiás 14: 24-27; 46: 9-11). Tehát, bármennyire véletlenszerűnek, vagy titokzatosnak tűnhet az, ahogy Isten az emberekkel bánik, azok, akik hiszik az Ő Igéjének e bizonyosságát, el kell ismerjék azt, hogy az Ő eredeti és megváltoztathatatlan terve módszeresen haladt, és halad a megvalósulás felé.

Míg az emberek tömegei a tudatlanság sötétségében tapogatózva meg kell várják az Isten tervének tényleges fejleményeit ahhoz, hogy az Isteni Építész dicsőséges jellemét felismerhessék, az Isten gyermekének előjoga hit által látni, és a lámpása fényénél a jövőnek előre megjövendőlt dicsőségeit, és hogy ezáltal értékelhesse a múlt és a jelen, egyébként rejtélyes eljárásait. Ezért, Istennek érdeklődő fiaiként és egy megígért örökség várományosaiként, az Atya Igéjéhez folyamodunk, hogy az abban megadott tervek és részletes leírások alapján megérthessük szándékait. Abból megtudjuk, hogy Istennek az emberre vonatkozó terve, az ember teremtésétől a végtelen jövőig, három nagy korszakot foglal magába. Péter és Pál e három korszakot „világ”-nak nevezik, melyeket a következő ábrán mutatunk be:

Ez a három nagy korszak az isteni gondviselésnek három különböző megnyilvánulását mutatja be. Az első a teremtéstől az özönvízig az angyalok közreműködése alatt volt, és Péter azt úgy nevezi, hogy az „AKKORI VILÁG”. (2 Péter 3: 6)

A második nagy korszak, mely az özönvíztől az Isten Országának felállításáig tart, Sátánnak, „e világ fejedelmének” korlátozott hatalma alatt áll, és emiatt „JELENLEGI GONOSZ VILÁG” a neve. (Galaták 1: 4; 2 Péter 3: 7)

A harmadik egy „vég nélküli világ” lesz (Ésaiás 45: 17 – K.J.) isteni közigazgatás alatt, Istennek Királysága, és „ELJÖVENDŐ VILÁG”-nak neveztetik, „amelyben igazság lakik”. (Zsidók 2: 5; 2 Péter 3: 13)

Az első korszak, vagy „világ”, amelyben az angyalok közreműködtek, egy kudarc volt; a második, Sátánnak, a bitorlónak, vezetése alatt valóban egy „gonosz korszak”; de a harmadik korszak az igazságnak korszaka lesz, amelyben a föld minden nemzetsége megáldatik.

E „világok” közül főleg az utóbbi kettőre történik utalás, és az ezekre vonatkozó kijelentések nagyon ellentétesek. A jelent, vagyis a második korszakot, nem azért nevezik, „jelenlegi gonosz világnak”, mert nincs benne semmi jó, hanem mert meg van engedve, hogy a rossz legyen túlsúlyban. „Inkább a kevélyeket tartjuk boldogoknak, hiszen a gonosztevők gyarapodnak, kísértik az Istent, mégis megmenekülnek” (Malakiás 3: 15). A harmadik világ, vagy korszak úgy említetik, mint „JÖVENDŐ VILÁG, **amelyben igazság lakik**”, nem azért, mert nem lesz benne rossz, hanem mert nem a rossz lesz túlsúlyban. A rossz eltörlése fokozatos lesz, igénybe fogja venni az egész első ezer évet. Akkor nem a rossz fog uralkodni, és gyarapodni, többé nem a gonoszok fognak virágozni, hanem az „igaz fog virágozni” (Zsoltár 72: 7); az „engedelmese az ország javaival élhetnek” (Ésaiás 1: 19), és „a gonoszok kipusztulnak” (Zsoltár 37: 9).

Így látva a *dolgokat*, a következő korszak annyira el fog térni a jelenlegitől, hogy minden részletében ennek éppen az ellentéte lesz. Urunk szavai mutatják, hogy miért lesz különbség a jelen és a következő korszakok között. Mivel hogy Ő lesz a jövőendő világ fejedelme, vagyis kormányzója,

abban az igazságosság és az igazság fog virágozni; míg, amiatt hogy a Sátán a jelenlegi, gonosz világ fejedelme (kormányzója), a rossz gyarapodik, és a gonoszok virágzanak. Mivel, ahogy Jézus mondta, e világ fejedelmének „énbennem nincs semmije” – következőleg a követőiben sincs semmi érdeke, azon kívül, hogy ellenük áll, kísérti, zavarja, és bántja őket (János 14: 30; 2 Korintus 12: 7), azért e világban, vagyis a jelenlegi gonosz korszakban, aki kegyesen akar élni, üldöztetést szenved, míg a gonosz szétterjeszkedik, mint egy terebélyes, zöldellő fa. (2 Timóteus 3: 12; Zsoltár 37: 35)

Jézus kijelentette: „az Én Országom nem e világból való”, *tehát*, ameddig **nem jön el** a „jövendő világ”, vagy korszak, Krisztus Királysága nem fogja uralni a földet. Emiatt tanítottunk arra, hogy reménykedjünk, és könyörögjünk, hogy: „Jöjjön el a Te Országod, legyen meg a Te akaratod... a földön”. Sátán, a „a sötétség világának ura”, emiatt „sötétség borítja a földet, sűrű homály a nemzeteket”. Ő most uralkodik, és az engedetlenség gyermekeinek szívében munkálkodik. Efézus 2: 2; 6: 12

Kell legyen egy bizonyos, nagyon fontos rész a nagy Építésznek, az ember üdvözítésére vonatkozó tervében, amely még nincs teljesen kifejtve – egyébként az új fejedelem és az új *korszak* rég be lett volna vezetve. Az, hogy miért volt elhalasztva egy meghatározott időre, és hogy milyen módon történik az átállás a rossznak Sátán alatti, jelenlegei uralmáról az igazságosság uralmára, mely a Krisztus alatt lesz, olyan érdekes pontok, amelyeket a továbbiakban teljesebben kimutatunk. Most elegendő azt mondanunk, hogy e világ országai, melyek most Sátán fennhatósága alatt vannak, a megfelelő időben Urunknak és az Ő Krisztusának országai lesznek (Jelenések 11: 15). A szövegkörnyezet mutatja, hogy ez a *hatalomátvétel* egy általános szorongattatás ideje által valósul meg. Erre vonatkozóan Jézus azt mondta, hogy: „nem rabolhatja el senki az erősnek javait, annak házába hatolva, ha csak előbb meg nem kötözi azt az erőt; akkor kirabolhatja a

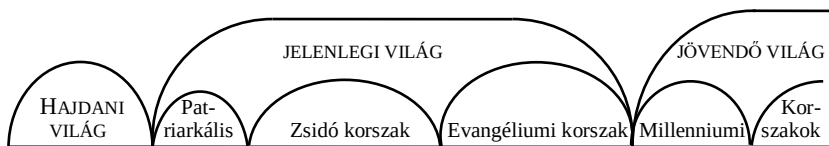
házát.” (Márk 3: 22-27) Ez arra tanít bennünket, hogy előbb Sátánt meg kell kötni, fogva kell tartani, és meg kell fosztani *trónjától*, ahhoz hogy a Krisztus igazságos és békés uralmát fel lehessen állítani. Következésképpen, Sátánnak e megkötözése az új *korszak* első munkájaként van bemutatva. Jelenések 20: 2

Ne feledjük, hogy ez a föld mindezeknek a „világoknak” és diszpenzációknak alapja, és habár a korszakok és diszpenzációk változnak, a föld megmarad – „a föld örökké megmarad”. (Prédikátor 1: 4) Péter ugyanazt a szemléltetést alkalmazva, ezeket az időszakokat külön egeknek és földnek nevezi. Itt az **egek** szó a magasabb, vagy szellemi vezető hatalmakat jelképezi, és a **föld** az emberi kormányzatot, és a társadalmi berendezést jelképezi. Így az első egek és a föld, vagyis az akkor létező rendszer és a dolgok elrendezése, miután betöltötték szerepüket, megszűntek a vízőzön által. De a fizikai egek (az égbolt és légtér), és a fizikai föld nem múltak el, azok megmaradtak. Hasonlóan, a jelenlegi világ (egek és föld) nagy robajjal elmúlnak, tűzzel és olvadással – felfordulással, zavargásokkal és felbomlással. Az erős ember (Sátán) megkötözés *közben* küzdeni fog azért, hogy fenntartsa hatalmát. A kormányzat és a társadalom jelenlegi rendje és berendezése fog eltűnni, és nem a fizikai ég és föld. A jelenlegi **egek** (a szellemi hatalmak vezetése) át kell adják helyüket az „új egeknek” – Krisztus szellemi uralmának. A jelenlegi **föld** (az emberi társadalom, ahogy az most a Sátán uralma alatt van megszervezve) meg kell olvadjon (jelképesen), és fel kell bomoljon az „Úr Napjának” kezdetén, mely olyan „mint az izzó kemence”. (Malakiás 4: 1) Ezt az „új föld”, vagyis a föld új Fejedelmével – Krisztussal – összhangban újjászervezett társadalom váltja fel. Igazságosság, béke, és szeretet fog uralkodni az emberek között, amikor a jelenlegi berendezés helyet ad az új és jobb Királyságnak, amelynek az alapja szigorú igazság lesz.

Pálnek egy futó bepillantás adatott a következő *korszakban*, vagyis abba, amit ő „eljövendő világnak” nevez. Ő azt mondta, hogy „elragadtatott” (hogy ez testben, vagy elmében történt, vagy mindkettőben – ezt nem tudta megmondani, oly valóságosnak látszottak számára a dolgok) időben *előre*, a dolgok új állapotába, az „új égig”, ennél fogva a „harmadik égig”. Ekképpen ő úgy látta a dolgokat, mint ahogy azok a Krisztus szellemi hatalma alatt lesznek, *ezeket* nem mondhatta el. (2 Korintus 12: 2-4) Kétségtelenül, ezek azon dolgok voltak, amelyeket János is látott azután, és az Egyháznak csak olyan **jelképekben** mondhatott el, amelyek csak akkor váltak érthetőkké, amikor esedékesek lettek. Jánost, abban a kinyilatkoztatásban, amit az Úr adott neki a Pátmosz szigetén, látomásban végig vitte a Keresztény Korszakon, annak váltakozó egyházi és állami színterén a jelenlegi gonosz világ, vagy korszak végéig, és ott prófétai látomásban látta Sátánt megkötözve, látta Krisztust uralkodni, és az új eget és az új földet megalapítva, mert az előző ég és föld elmúltak. Jelenések 21: 1

KORSZAKOK, VAGY DISZPENZÁCIÓK

Most azokat a korszakokat figyeljük meg, melyekre ezek a nagyobb korok oszlanak, ahogy az alábbi ábra mutatja:

Az első e nagy korszakok („világok”) közül nem volt felosztva: Istennek az emberrel való bánásmódja nem változott abban az egész időszakban – Ádám teremtésétől az özönvízig. Isten az Ő törvényét éppen az ember természetébe írta be; de miután *az ember* vétkezett, Ő egy bizonyos mértékben a saját útjára engedte, mely lefele vezetett, és „szüntelenül csak

gonosz” volt, hogy ily módon az ember fel tudja ismerni balgaságát, és megmutatkozhasson Isten bölcsessége abban, hogy tökéletes engedelmességet követelt. Az a *korszak* egy özönvízzel záródott le, mely mindenkit elragadott, kivéve Nőét és családját. Ekképpen az első világ nem csak a bűnnek végzetes hatásait mutatta be, hanem azt is, hogy a bűn hajlama lefelé mutat, egyre nagyobb lealacsonyodás és nyomorúság felé, és igazolja Jehova közbelépésének szükségességét ahhoz, hogy helyreállítsa azt „ami elveszett” – az ember eredeti állapotát –, ha az valaha meg kell valósuljon.

A második korszak, vagy „jelenlegi világ”, három korszakot foglal magában, mindegyik egy lépés az Isten tervében a rossz legyőzésére. Mindegyik lépés az előzőnél fennebb *jut*, és a tervet előbbre viszi, a megvalósuláshoz közelebb.

A harmadik nagy korszak – a „jövendő világ” – a Krisztus második eljövetele után, magában foglalja a Millenniumi Korszakot, vagyis a „helyreállítás idejét”; utána más, „jövendő korszakok” következnek, melyeknek sajátosságai nincsenek kinyilatkoztatva. A jelenlegi kinyilatkoztatás az embernek a bűnből való visszanyerését taglalja és nem az azt követő, dicsőséges örökkévalóságot.

A „jelenlegi világ” első időszakát PATRIARKÁLIS KORSZAKnak, vagy diszpenzációnak nevezzük, mert abban az időszakban Isten csak egy néhány egyénnel törődött, és csak őket fogadta kegyeibe, az emberiség többi részét majdnem figyelmen kívül hagyta. Ilyen kegyben voltak: Nőé, Ábrahám, Izsák, és Jákob pátriárkák. Sorban mindegyikük Isten kegyeltje volt. Jákob halálával az a korszak, vagy bánásmód lezáródott. *Akkor* az ő leszármazottai első ízben neveztettek „Izrael tizenkét nemzetségének”, és Isten őket együtt „tulajdon népeként” ismerte el. Ők előképi áldozatok által, előképileg egy „szent nép” *voltak*, a többi nemzettől egy különös célból elválasztva, és emiatt egy bizonyos, különleges kegynek örültek. Az isteni tervnek e *részletére* szánt időszakot, mely a *Jákob halálakor* kezdődött és a

Krisztus halálakor végződött, ZSIDÓ KORSZAK-nak, vagy a Törvény diszpenzációjának nevezzük. Abban a korszakban Isten különösképpen azt a nemzetet áldotta meg. Az Ő törvényét adta nekik; egy különleges szövetséget kötött velük; a Szövetség Sátorát is adta, melynek dicsőséges Sekina *fénye* a Szentek Szentjében Jehova velük való jelenlétét jelképezte, mint Vezérük és Királyuk. Elküldte hozzájuk a prófétákat és utólag az Ő Fiát. Jézus közöttük tette a csodáit, és tanításait hozzájuk intézte, Ő nem akart másokhoz menni, és a tanítványainak sem engedte meg, hogy a környező nemzetek közé menjenek. Ő szerteküldte őket, mondván: „a pogányokhoz vezető útra ne térjetelek le, szamaritánusok városába ne menjetelek be, inkább menjetelek Izrael házának elveszett juhaihoz” (Máté 10: 5, 6). Ismét mondta: „Én nem küldettem máshoz, csak Izrael házának elveszett juhaihoz” (Máté 15: 24). Az a tény, hogy ez a nemzeti kivételezés lejárt azáltal, hogy ők elutasították, és keresztre feszítették Jézust, az Ő szavaiból kiderült, midőn öt nappal a keresztre feszítése előtt kijelentette: „íme, elhagyottá lesz a ti házatok” (Máté 23: 38).

Akkor, Jézus halálakor, egy új korszak kezdődött a KERESZTYÉN KORSZAK, vagy EVANGÉLIUMI DISZPENZÁCIÓ, amelyben a megigazulás örömhírét kellett hirdetni nem csak a zsidóknak, hanem minden nemzetnek, hogy Jézus Krisztus, Isten kegyelméből, minden emberért megkóstolta a halált. Ezen Evangéliumi Korszak alatt is van egy különleges kegyelemre elhívott osztály, melynek különleges ígérek tétettek; nevezetesen azok, akik Jézus Krisztust elfogadják hit által Megváltójukként és Uruként, az Ő nyomdokait követve. Az Evangélium hirdetését szerte e földön majdnem ezerkilencszáz éve végzik annyira, hogy most elmondható, hogy többé-kevésbé **minden nemzet** között hirdetve volt. Nem térítette meg a nemzeteket – e korszak nem is arra rendeltetett, de innen-onnan összegyűjtött némelyeket, összesen egy „kis nyájat”, ahogy Jézus megjövendölte (Luk. 12: 32), akiknek egy ezt követő korszakban örömmel adja az Atya a Királyságot.

Evvel a korszakkal a „jelen gonosz világ” lezáródik; és jegyezzük meg jól, hogy míg Isten így megengedte a rossznak érvényesülését és uralkodását az Ő ügyének látszólagos kárára, mégis az Ő mélyebb szándékai folyamatosan megvalósulnak egy meghatározott és rögzített terv szerint, és az időszakok pontos sorrendjében, melyeket Ő jelölt ki. Ennek a korszaknak végén, és az azt követő, Millenniumi, korszak hajnalán, Sátánt meg kell kötni, és a hatalmát meg kell dönteni, mint egy előkészület a Krisztus Királyságának felállítására, és a kezdete a „jövendő világnak, amelyben az igazság lakozik”.

Millennium ezer évet jelent; egyhangúlag annak az időszaknak megnevezéseként használják, amit a Jelenések 20: 4 említ; ez a Krisztus ezer éves uralma, a „jövendő világ” első korszaka. A Millenniumi korszak alatt lesznek helyreállítva az Ádám bukása által elvesztett dolgok (Cselekedetek 3: 19-21); és lezáródása előtt minden könny letöröltetik. Azon túl, az áldásoknak, azt követő korszakaiban nem lesz több halál, sem gyász, sem sírás, sem jajkiáltás; sem semmiféle gyötrellem nem lesz többé; mert az előző dolgok elmúltak. (Jelenések 21: 4) Istennek kinyilatkoztatása nem részletezi tovább, és emiatt itt megállunk.

Mi itt csak egy pillantást vetettünk a korszakok e tervének egyszerű vázlatára. Minél jobban megvizsgáljuk, annál több tökéletes összhangot, szépséget és rendet fogunk benne találni. Mindegyik korszaknak van egy elvégzendő része, mely szükséges az Isten egész tervének teljes megvalósításához. A terv fokozatosan bontakozik ki, az egyik korszaktól a másikig mind fennebb és előbbre halad az Isteni Építész eredeti szándékának nagy beteljesedése felé, Aki „mindent saját akarata és elhatározása szerint cselekszik” (Efézus 1: 11). Ezen nagy időszakok közül egyik sem hosszabb, vagy rövidebb egy órányival sem a céljaik megvalósításában. Isten bölcs és takarékos úgy az idővel, mint eszközökkel is, habár tartalékai

kimeríthetetlenek. Nincs oly erő, bármennyire is rosszindulatú legyen, mely egy pillanatig is késleltetné, vagy akadályozná akaratának teljesedését.

Egy képzetlen és fegyelmezetlen elme számára, mely csak keveset lát Isten tervének bonyolult szerkezetéből, az egy anarchiának, zűrzavarnak, és kudarcnak tűnhet éppen úgy, mint ahogy egy bonyolult szerkezet egy gyermek számára. Az ő éretlen és tanulatlan elméjének érthetetlen, és a kerekeinek, meg a szíjajknak ellentétes mozgása csak zavaros lehet számára. De az érettség és a tanulmányozás megmutatja, hogy a látszólagos zűrzavar *igazából* egy csodálatos összhang, mely jó eredményt hoz. Valójában a gépezet éppen olyan sikeres dolog volt mielőtt a gyermek megérthette annak működését, mint azután is. Ugyanúgy, míg az Isten terve sikeresen működik és sikeresen működött korszakokon keresztül, az ember megkapta a szükséges fegyelmezést, nem csak arra, hogy képes legyen felfogni a bonyolult működést, hanem hogy tapasztalja áldott eredményeit is.

Az isteni terv tanulmányozását folytatván, szükséges eszünkben tartani ezeket a korszakokat a nekik megfelelő jellegzetességekkel és célokkal; mert külön **egyikben sem** látható a terv, hanem **együtt mindegyikben**, éppen úgy ahogy egy láncszem még nem lánc, hanem csak több láncszem együtt alkothat láncot. Megfigyelve minden rész megkülönböztető vonásait, helyes fogalmat alkothatunk a teljes tervről, és akkor képesek leszünk helyesen fejtegetni az Igazság Igéjét.

Az Igének egy olyan kijelentését, amely egyik korszakhoz, vagy diszpenzációhoz tartozik, nem kell egy másikra alkalmazni, ahogy egyik korszakról kijelentett dolgok nem mindig érvényesek egy másik korszakra is. Például, egy valótlanság lenne azt mondani a jelenlegi időről, hogy az Úr ismerete betölti az egész földet, vagy hogy nem kell felebarátodnak azt mondanod: „Ismerd meg az Istent!” (Ésaiás 11: 9; Jeremiás 31: 34). Ez ebben a korszakban nem igaz, és

nem is lehet igaz, ameddig az Úr, ismét eljövén, felállítja Királyságát; mert e korszak alatt sok megtévesztő csalás volt és azt mondják, hogy éppen a korszak legvégén – „**az utolsó napokban**... a gonosz emberek és ámitók még tovább mennek a rosszban, tévelyegve és másokat is megtévesztve”. (2 Timóteus 3: 1, 13) Az az ismeret és igazságosság, amely betölti a földet, ahogy a tengert víz borítja, a Messiásnak a Millenniumi korszak alatti uralkodásának eredménye lesz.

Egy hasonló, és nagyon általános tévedés az a feltételezés, hogy Isten Országá már fel van állítva, és az kormányozza most a világot, és hogy az Ő akarata most érvényesül a nemzetek között. Ez nyilvánvalóan messze van az igazságtól, mert e világ királyságait és azok gazdagodását elnyomás, igazságtalanság és csalás tartja fenn, amennyire a népnek növekvő értelme megengedi. Sátánt, a „jelen világ fejedelmét”, még el kell távolítani, és ezek az országok, melyek jelenleg az ő uralma alatt állnak, Urunknak és Felkentjének országaivá kell váljanak, amikor Ő magához ragadja nagy hatalmát és uralkodni fog.

A hit házanépe számára, most esedékes világosság által felismerjük azt a rendszert és rendet, amely megjelöli Istenünk felséges lépéseit az elmúlt korszakokon át, és hangsúlyosan emlékeztet Cowper szép versére, melyet egy *olyan* élő hit ihletett, amely bízott akkor is, ha nem tudta felismerni a Mindenhatót, Jehovát:

Ő nyilvánvalóvá teszi

„Isten rejtelmes módon
Műveli csodáit,
Lába alatt tartja a tengert,
És féken tartja a vihart.

Behatolatlan bányák mélységéből
Egy sohasem tévedő ügyesség
Felhozza fényes terveit
És szuverén akaratát végzi.

Ti, félénk szentek, bátorodjatok;
A félelmetes fellegek
Kegyelemmel teljesek,
Áldásaikat árasztják rátok.

Gyöngé érzéssel ne ítéljétek az Urat,
Hanem bízzatok az Ő kegyelmében.
Fenyegető sors mögé
Mosolyát rejtette.

Szándékai gyorsan érnek,
Óránként egyre jobban kibontakozva.
A rügy keserű lehet,
De gyümölcse édes lesz.

A vak hitetlenség biztosan téved,
És hiába fürkészi az Ő művét;
Isten Önmaga értelmezője,
És Ő teszi Önmagát nyilvánvalóvá.”